

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:2487

av Rasmus Ling (MP)

Författningpolitiska frågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om författningpolitiska frågor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det finns tungt vägande skäl till varför det ska finnas en inbyggd tröghet när det gäller hur grundlagarna ändras i Sverige. För att ändra grundlagen krävs likalydande beslut i riksdagen med ett val emellan. Anledningen till denna tröghet är att det ska finnas en stabil grund att bygga demokratin på. Grundlagarna finns som en garanti för de demokratiska spelreglerna och är ingenting som ska förändras utan att konsekvenserna av förändringen noga har utretts och förankrats. Även om det kan finnas skäl att göra en del förändringar i de nuvarande grundlagarna så genomfördes relativt nyligen en stor översyn av den svenska författningen genom den s.k. Grundlagsutredningen.

Utredningen kom med sitt betänkande 2008 och har inneburit ett större antal grundlagsändringar som t.ex. ändrad procentspärr vid personval, att valdagen flyttades en vecka och en utökad lagprövningsrätt vid domstolarna. Miljöpartiets uppfattning är att det inte är aktuellt att under de kommande åren genomföra en större förändring av den svenska konstitutionen.

Samtidigt är det uppenbart att samhällsutvecklingen går snabbt framåt och att det i dag finns utmaningar som behöver hanteras. Exempelvis kan nämnas det rådande parlamentariska läget med en regering som inte har ett tydligt stöd från en majoritet i riksdagen. Decemberöverenskommelsen har delvis löst denna utmaning tillfälligt men det finns starka skäl att fundera på en mer långsiktig lösning på relationen mellan regering och riksdag. I detta sammanhang finns all anledning att undersöka olika

varianter av positiv parlamentarism för att på så vis skapa bättre förutsättningar för starka regeringar som på ett effektivt sätt kan styra landet. Om regeringen har ett tydligt mandat blir också ansvarsutkrävandet enklare eftersom medborgarna då har en tydlig uppfattning vilka partier som bär ansvaret för de politiska besluten. För att extraval ska vara en realistisk åtgärd att ta till mitt i en mandatperiod bör rullande mandatperioder övervägas.

Lagprövning, alltså att en högre stående bestämmelse prövas mot en lägre, utövas idag av samtliga nivåer inom domstolsväsendet. De senaste åren har utvecklingen gått i riktningen att domstolarna fått ett utökat utrymme för normprövning. Detta beror bland annat på införlivandet av Europakonventionen i RF och Sveriges inträde i EU. Det går att beskriva den svenska lagprövningen som ett relativt decentraliserat system till skillnad från ett system med en författningsdomstol som den instans som avgör tvister när olika lagar och regler står emot varandra. Det finns en rad fördelar med att inrätta en författningsdomstol. Bland annat skulle enskilda individers möjligheter att hävda sina fri- och rättigheter stärkas och politiska beslut som strider mot grundlagarna kunna upphävas. Att inrätta en författningsdomstol har även fördelar ur ett internationellt perspektiv. En författningsdomstol kan bl.a. tydliggöra kompetensfördelningen mellan Europeiska unionen och den svenska riksdagen samt försvara t.ex. tryck- och yttrandefriheten, offentlighetsprincipen och meddelarskyddet.

Frågan om behovet av en författningsdomstol har dock relativt nyligen utretts av Grundlagsutredningen och i slutbetänkandet lades inget förslag om att inrätta en författningsdomstol. Det faktum att utredningen istället föreslog att uppenbarhetsrekvisitet skulle avskaffas, vilket också blev fallet, kan beskrivas som en reform som ger domstolarna en förstärkt lagprövningsrätt även om denna förändring inte är lika långtgående som införandet av en författningsdomstol. Borttagandet av uppenbarhetsrekvisitet har dock gett viss effekt med fler avgöranden rörande lagprövning men i och med att förändringen genomfördes relativt nyligen behövs mer tid innan vi helt ser resultatet av uppenbarhetsrekvisitets borttagande. Miljöpartiet ser ett behov av att göra en ordentlig översyn vilka effekter borttagandet av uppenbarhetsrekvisitet har fått för rättstillämpningen.

Rösträttsåldern har historiskt sätt justerats nedåt ett antal gånger och är från och med mitten av 70-talet 18 år. I och med att mandatperiodernas längd ändrades från tre till fyra år på 90-talet så har i praktiken rösträttsåldern höjts med ett halvår. Det är hög tid att påbörja en sänkning av rösträttsåldern och som en första åtgärd ge kommuner och regioner som har visat intresse för frågan på prov sänka rösträttsåldern till 16 år i de lokala valen. En sådan åtgärd har genomförts i Norge och det finns all anledning att noggrant följa deras försök med sänkt rösträttsålder. Miljöpartiets förhoppning är att en

sänkt rösträttsålder kommer öka intresset för samhällsfrågor i stort och därmed skapa förutsättningar för en livskraftig demokrati som har en bred förankring i samhället.

Rasmus Ling (MP)